

Міністерство освіти і науки України

Кафедра українознавства

ЗБІРНИК НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ

**ФАКУЛЬТЕТУ ІНЖЕНЕРНОЇ МЕХАНІКИ ТА ПАКУВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
З ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ**

ВИПУСК

2015

УДК 94(477)«19»:378.14(08)
ББК 63.3(4Укр)6-7я4+74.480.278я4
3-41

Науковий редактор:

Науменко Н. В. — д-р філол. наук, проф. кафедри українознавства Національного університету харчових технологій

Рецензенти:

Пивоваренко О. А. — канд. іст. наук, доц. кафедри українознавства Національного університету харчових технологій

Синявська Л. І. — канд. іст. наук, доц. кафедри історії та етнології України Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

Укладачі:

Левицька Н. М. — д-р іст. наук, проф., зав. кафедри українознавства Національного університету харчових технологій

Силка О. З. — канд. іст. наук, доц. кафедри українознавства Національного університету харчових технологій

3-41

Збірник науково-дослідницьких робіт студентів 1 курсу факультету інженерної механіки та пакувальної техніки Національного університету харчових технологій з історії та культури України / уклад.: Н. М. Левицька, О. З. Силка. — Черкаси : видавець ФОП Гордієнко Є.І., 2015. — 36 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою українознавства
Національного університету харчових технологій
(протокол № 12 від 16. 06. 2015 р.)*

Науково-дослідницька діяльність студентів

1 курсу факультету інженерної механіки та пакувальної техніки Національного університету харчових технологій у 2014–2015 навчальному році

На сучасному етапі динамічного розвитку освіти важливо так організувати навчальний процес, щоб студенти досягнули усі сфери професійного становлення, що, в свою чергу, має забезпечити формування цілісного досвіду самостійної науково-пізнавальної діяльності, а також суттєво змінити рівень професійної культури. Одним із компонентів новітньої освітньої системи підготовки фахівця є процес формування дослідника, який досягається застосуванням у початковому процесі інноваційних форм організації діяльності, створенням науково-творчих центрів, дослідницьких лабораторій, тощо.

Науково-дослідницька діяльність є частиною самостійної роботи студентів, яка передбачена робочими та навчальними програмами відповідних навчальних дисциплін у обсязі до 50 %. Науково-дослідницька діяльність студентів факультету інженерної механіки та пакувальної техніки Національного університету харчових технологій є одним із основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів відповідного профілю. Потрібно усвідомити, що поняття «науково-дослідницька діяльність студентів» включає в себе два взаємопов'язаних елементи: навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості і власне наукове дослідження, яке студенти здійснюють під керівництвом професорів, доцентів і викладачів кафедри українознавства. Науково-дослідницька діяльність студентства у вищій школі становить систему, яка передбачає форму-

вання умінь пошуку та аналізу джерельної бази й історіографічних досліджень, висвітлення результатів науково-теоретичних і дослідницьких пошуків у наукових розвідках, курсових, дипломних, магістерських роботах, тощо.

Кінцевою метою виконання самостійних завдань є не лише процес засвоєння знань, а й творче усвідомлення та наукове пізнання на евристично-пошуковому рівні з урахуванням інтеграції різних способів засвоєння знань, а саме філософського, наукового, художньо-предметного. Завдання, що пропонує кафедра українознавства, орієнтовані на самостійне опанування студентами матеріалу та ґрунтовний аналіз історичних джерел з подальшими узагальненнями. Науково-дослідницька робота тісно узгоджується з лекційним курсом і проводиться за усіма основними темами. Організація, проведення та результати досліджень дозволяють виявити інтелектуальний потенціал студента, сформувати індивідуальний підхід, враховуючи можливості кожного. Завдяки такому виду діяльності досягається одна із цілей курсів українознавчих дисциплін — надання простору наукового пошуку та подальшому практичному використанню отриманих знань.

Студенти 1 курсу факультету інженерної механіки та пакувальної техніки впродовж 2014–2015 навчального року мали змогу організувати та провести індивідуальну науково-дослідницьку діяльність у кількох напрямках. Результати їхньої діяльності у вигляді рефератів, повідомлень на семінарських заняттях, співбесідах, виступах на наукових конференціях є практичним внеском викладачів кафедри українознавства у формування патріотично налаштованого, високоосвіченого та професійного студентства.

Основними блоками, в рамках яких студентам рекомендувалося отримати перші навички науково-пошукової діяльності, були визначені наступні:

- *Моя родина в історії України (пошук джерельного матеріалу про членів родини до 4 покоління, створення родовідних схем, підготовка доповіді про одного з пращурів);*
- *200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка (Жінки у твор-*

чості Т. Г. Шевченка; Т. Г. Шевченко — співробітник Київської археографічної комісії; пам'ятники Т. Г. Шевченку в Україні та світі; Т. Г. Шевченко на Майдані; Т. Г. Шевченко в сучасних субкультурах);

- *70-річчя від дня завершення Другої світової війни (написання історичних розвідок про життя українців в умовах окупації, про долю остарбайтерів, про українців — Героїв Другої світової війни;*
- *Громадські об'єднання, релігійні громади та осередки політичних партій в українському селі на сучасному етапі (проведення польових досліджень через анкетування на місцях);*
- *Стан продовольчого забезпечення населення України у 1950-1980-х рр. (проведення польових досліджень через анкетування на місцях).*

Результати науково-дослідницьких робіт студенти оголошували під час проведення семінарських занять з курсів «Історія України», «Історія української культури» та «Історія харчової науки». Найкращі з них було рекомендовано до участі у щорічній 81 Міжнародній науковій конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді — вирішенню проблем харчування людства у XXI ст.», яка відбулася 23–24 квітня 2015 р. на базі Національного університету харчових технологій. У секції «Історія української культури» за результатами представлення та захисту наукової роботи, студент 1 курсу факультету інженерної механіки та пакувальної техніки Микола Климишин виборов перше призове місце.

До складу пропонованого збірника увійшло 9 найкращих робіт з тем кожного блоку, які було запропоновано студентам. Фотографії надано авторами статей.

Чуття єдиної родини

Вступивши в ХХІ століття, людство прагне достойного існування в майбутньому і переосмислює ті події, які довелося пережити в минулому. В уроках історії ми шукаємо відповіді на найважливіші, найболючіші питання сьогодення. Останнім часом однією з найпомітніших ознак суттєвих змін у суспільній свідомості став величезний інтерес до історії України, і передовсім до історії кожної родини. Роки ХХ століття для нас, українців — роки трагічні і героїчні, кожен день, кожну годину яких оплачено тисячами людських життів і величезними матеріальними втратами.

Найціннішим скарбом людства є пам'ять. Моя родина береже пам'ять про засновників роду.

Дмитро Васильович Гратенко він народився у 1750 р. У 15 років він пішов у Запорозьку Січ, потім, коли почалась турецька війна 1768–1774, відзначився у боях, був командувачем кавалерійської групи, за що Катерина II нагородила його орденом Андрія Первозванного, дорогою шаблею (руків'я прикрашено золотом і коштовним камінням) та золотим хрестом. Його дуже любив так як і всіх молодих командирів кошовий отаман П. Калнишевський. 1775 р. за вказівкою Катерини II знищено Запорозьку Січ. Дмитро повернувся на Правобережну Україну, де керував загоном реєстрових козаків у с. Мошни. Тут він зустрів свою дружину (полячку), з якою й одружився. У них було 6 чи 7 дітей. Після отримання 50 десятин землі (від цариці?), родина почала займатися землеробством. Переказували, що дід був кремезним чоловіком майже двометрового зросту.

Збереженню нагород в історії роду завдячуємо онукові Дмитра — Харитону (1810–1926 рр.). Він зібрав інформацію про свого діда, козацькі часи, передав своєму онукові — Дмитру (1882–

1914 рр.) Дмитро Петрович мій прапрадід. Йому було 14 років, коли він поїхав на Криворіжжя, працювати на плантацію водоносом. Графиня Деконська випадково дізналась про прізвище Гратенко, і виявила інтерес, бо він був їй далеким родичем по прізвищу. Потім вона забрала його працювати на конюшню. Дід теж був високого росту, пізніше став працювати у неї кучером. Вона направила його навчатися у Вище землеробське училище у Петербурзі. Після завершення навчання графиня підвищила діда до посади керуючого маєтком. Одружився дід у 1914 р. з дівчиною Анною.

Почалася жовтневі події 1917 р. Мародери забрали нагороди та шаблю, вдалось зберегти тільки хрест. Цей хрест у 1932 р. мій прадід Василь з його мамою виміняли на 2 пуди борошна, задля порятунку від голодної смерті. Всю інформацію залишив прадіду Василю його дід Харитін (свого батька прадід Василь не знав, він загинув 1914 р.). Прадід Василь розповів діду Миколі цю історію роду, а дід Микола мені.

Ми всі українці

Мій прапрадід Еміль за національністю німець. Під час примусово разом зі своєю родиною переїхав до України. Через деякий час він одружився з моєю прапрабабусею. Полюбив Україну, її культуру та традиції. Він вважав себе українцем. Дідусь шив людям взуття, бабуся продавала його, цим вони і заробляли собі на життя. Дід пройшов Першу світову війну 1914–1918 рр.

Як тільки після війни сім'я стала на ноги її сколихнуло нове потрясіння — прийшла нова війна. Всі люди згуртувалися і виступили на захист Батьківщини від фашистських загарбників. Молодь пішла до лав регулярної армії, жінки працювати у шпиталі, дехто пішов у партизани. Лінія оборони проходила прямо через село. І досить швидко село захопили німці.

Попри те, що село зайняли окупанти, в оселі моєї бабусі переховувалося троє поранених солдат, яких вона лікувала. Не маючи змоги боротися з партизанським рухом, німці зібрали все населення до конюшні з наміром всіх спалити живцем. Мій дід, вільно володіючи німецькою мовою, зумів переконати завойовників, що в селі немає партизан, і що жителі ні в чому не винні. Він уміло переконав німців, щоб вони відпустили всіх, хоча в самого в домі були поранені солдати.

Ось прийшла довгоочікувана Перемога. Проте серед односельців були зрадники, які за окупації були поліцаями, а коли прийшла радянська влада, вони написали на діда заяву, в якій звинувачували його у зраді. Дідуся було засуджено до 10 років позбавлення волі. Відбував він покарання на Уралі. Через 9 років його реабілітували, проте здоров'я було підірвано. Він захворів на туберкульоз і через кілька років помер.

Зруйнована доля

Моя прабабуся — Коваленко Ганна Степанівна проживала у селі Виблі Куликівського району Чернігівської області. Коли їй виповнилося 19 років, розпочалася Велика Вітчизняна війна. На той час вона працювала у колгоспі. Село було окуповано фашистами у серпні 1941 р. Через рік, взимку 1942 р., було складено списки молоді села для відправлення її на примусові роботи до Німеччини.

Мою бабусю та інших сільських хлопців і дівчат везли у вантажних вагонах, у страшних нелюдських умовах. Потяг прибув у місто Гамбург. Ганна Степанівна потрапила на военний завод, що спеціалізувався на виготовленні моторів для німецької авіації.

Проживали українські оstarбайтери у спеціальних бараках, за колючим дротом. На роботу до заводу їх щоразу супроводжував конвой. Працювали по 10–12 годин на добу. Переживали голод, холод, виснаження. Бабуся зі вдячністю все життя згадувала майстра на ім'я Ганс, який із співчуттям ставився до дівчат-українок. За домовленістю від дозволяв дівчатам по черзі спати під час робочої зміни. Якщо приходила фрау-наглядачка, то він подавав знак (посвистував) і дівчата схоплювалися.

Годували слабо. Давали скибку хліба і баланду з брукви. Але дівчата умудрялися ще й поділитися з військовополоненими, які були поруч і просили хоч щось поїсти.

Ганна Степанівна часто згадувала випадок, який бачила на власні очі. Від недоїдання одна з дівчат кинулася на брукву, то її забили нагайками до смерті. Також бабуся згадувала, що в однієї з дівчат знайшли щоденник. Прийшли гестапівці і її забрали. Більше її не бачили.

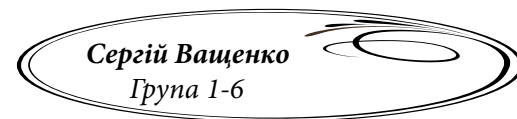
У таких умовах бабуся працювала у Німеччині 3 роки. Допомогло їй вижити в тяжких умовах підтримка від подруг і надія на перемогу.

Визволи їх англійці у травні 1945 р. Ранок. Чомусь немає сирени на зміну. І тут звістка — ПЕРЕМОГА! Англійці говорили з кожним окремо. Записали звідки вони і куди хочуть повернутися, на кого жалілися. Після повернення додому Ганну Степанівну не один раз викликали до КДБ. Все переповідала щоразу від початку до кінця.

Після війни працювала на важкій роботі, на торфорозробках.

На фото — Ганна Коваленко з українськими хлопцями та дівчатами під час перебування на примусових роботах у Німеччині

Вшановуючи, пам'ятаємо: генерал А. П. Пилипенко

Мій прадід генерал Радянського Союзу Пилипенко Антон Петрович народився 13 квітня 1903 р. в селі Лучині Попільнянського району на Житомирщині. Закінчив Військову академію імені Фрунзе.

У серпні 1922 р. через Київський міський військовий комісаріат А. П. Пилипенко добровільно пішов на службу в Робітничо-Селянську Червону Армію. На початок Другої світової війни прадід продовжував службу в лавах дійсної армії. Спочатку воював на посаді начальника штабу 62-ї стрілецької дивізії. Планував складні бойові операції дивізії в умовах окупації, що дозволило прорвати кільце з великими втратами для німецьких військ. Після присвоєння А. П. Пилипенку звання генерал-майора він був призначений на посаду начальника штабу 38-ї армії Воронезького фронту. За його безпосередньої участі розроблялися операції зі звільнення багатьох населених пунктів — міст, сіл, хуторів (Суми, Білопілья, Київ, Житомир, Брусилів, Вінниця, Жмеринка). Найчастіше перебував на передньому краю, брав участь в організації відбивання німецьких контратак.

Генерал-майор А. П. Пилипенко трагічно загинув в авіаційній катастрофі 25 березня 1944 р. у районі населеного пункту Ворновиця Вінницької області УРСР. У той день він з дозволу коман-

дувача армією генерала Кирила Семеновича Москаленка і члена військової ради армії генерала Олексія Олексійовича Єпішева на літаку «По-2» вилетів провідати нещодавно звільнені рідні місця, але по дорозі літак зазнав аварії. Загинув 18 березня 1944 р. В мемуарах військової літератури періоду Великої Вітчизняної війни зазначено: «Радость успеха была омрачена трагической гибелью начальника штаба армии генерал-майора Антона Петровича Пилипенко. В те дни были освобождены близкие его сердцу родные места, и он хотел как можно скорее узнать о судьбе своей семьи. Но почта еще не работала, местная связь разрушена фашистами, а ехать на автомобиле долго, да и грунтовые дороги были в связи с распутицей в плохом состоянии. По настоятельной просьбе Антона Петровича мы с А. А. Епишевым разрешили ему слетать на «По-2».

— Я вернусь очень быстро, — обещал обрадованный А. П. Пилипенко.

Это был последний разговор с Антоном Петровичем, отличным начальником штаба, человеком большого ума и прекрасной души. Он погиб в результате авиационной катастрофы. Генерал-майор А. П. Пилипенко похоронен в Киеве, освобождению которого он отдал так много сил и энергии».

Поховали прадіда на могилі Невідомого солдата, у Парку Вічної Слави у Печерському районі Києва. Він був нагороджений двома орденами Леніна, орденами Червоного Прапора і Вітчизняної війни I ступеня. Був учасником битви за Дніпро. Запровадив у 38-й армії залізне правило не повідомляти у радіопереговорах розташування штабів власних підлеглих підрозділів. У наслідку для німців це стало неприємним сюрпризом.

Я пишу своїми пращурками

То бабушкиным словам (мою бабулю зовут Надежда), она рассказала мне свою историю детства. Пищаная Надежда Карповна, рождена 1927 года 27 декабря. Ее семья состояла из 11 человек — 8 мальчиков и 3 девочек (не могу не назвать: «Вера, Надежда и Любовь»). Росли они все как обычные деревенские дети, их мама Анна все время работала, потому все хозяйство и дом было на самой старшей, после родителей, дочке — Любе. Она постоянно смотрела за младшими сестрами и братьями, все было на ее хрупких плечах. Однажды в их дом пришел переполох. В один момент вовсе окна начали стучать, страшный шум стоял на улицах села, мамы и папы не было дома, поэтому Люба не открывала дверь, она знала что стучать могут так только те, которых все в то время боялись и она не ошиблась, это были — немцы! Их было 4, враги ходили по подвалу, искали что-то, в окнах стояли тени от дыма соседних домов, дети сразу испугались и начали громко плакать, услышав что в доме кто-то есть, фашисты мигом пытались войти в дом. Моя бабуля испугалась, но при этом она говорит: «Я не знала куда мне бежать и что вообще делать, но я помогала Любаше одевать родных». Когда все были собранные, Вера услышала как двери вот-вот откроются и войдут страшные люди, она подбежала к печи, на котором стоял свежо сделанный хлеб, и спрятала его в карманы своей куртки. Прошло ровно 10 минут от всего переполоха, хорошо что в этом убогом

домике был второй выход на заднюю часть дома, сестра быстро всех погнала туда и сказала молчать и не издавать ни звука, иначе все пропадут. Приоткрыв дверь вся детвора побежала туда, куда сказала Люба, это был «лех» небольшого размера подвал где хранили «картошку и буряк». Над лехом была небольшая кучка дров, которые надо было сбросить, что бы туда попасть. Времени у них не было, потому они все спрятались за дрова и не подавали никаких признаков жизни, Люба же осталась в доме. Закрыв заднюю дверь, она открыла печь и достала угля, раскидала по дому, взяла нож и спряталась в шкафу. Когда бабуля поняла что немцы вошли в дом, она вмиг начала складывать дрова на другую сторону, открыв землянку она запикивала детей как получалось, младший даже ударился ногой об землю, но ей было не до этого. Закрыв лех, бабушка начала снова раскладывать дрова на место. Закончив это дело, она подошла к окну и увидела как чужие люди роются в ее доме, но нигде не было видно Любви. Подбежав на переднюю сторону дома, ближе к калитке, она стала громко кричать, да так, что все, кто был в доме вышли на улицу, все кроме одного. Тот, кто остался в доме — что-то искал, в то время Люба решила выйти со шкафа, она не знала что в комнате кто-то есть. По словам бабули она не знает что там произошло, но когда на улицу вышли немцы, маленькая Надя (бабуля) начала убегать, во дворе и по дороге было пусто. Устав бежать она остановилась и спряталась за небольшим забором, сидела так тихо как только смогла. Она рассказывает: «Я сидела около 40 минут, было очень страшно, я не знала идут они за мною или нет, живы еще Люба с родными? Но я собралась, встала и побежала быстро в сторону папиной роботы». Как она сказала, бежала минут 40-50, сил больше не было, но все же бежала. Уже через 1,5–2 часа была у роботы, забежала, руки дрожат, рассказала все как есть. «Отец собрал людей, взял меня на руки, посадил на коня и мы поехали в сторону дома». Вернувшись к дому папа забежал в дом, в доме никого, только за сараем сидела Люба и тихонько плакала, отец обнял её, посмотрев на руки сестры, увидел нож, но лишь спросил: «Где?». Не услышав ответ, отец начал бить себя по

лицу, безудержно кричать. Только позже бабуля узнала что Любашу изнасиловали и ушли, остался только один немец, а она своими маленькими ручками кинула ему в живот тот нож, который взяла в доме. История совсем не веселая чтобы вспомнить, говоря об этом бабуля плакала, мне было ее очень жаль, но изменить ничего я не могу. Конечно детей потом спасли с землянки. Я просто поражаюсь силе ума и разума своих родных. Я восхищаюсь тем, что хотя бы знаю этих людей лично.

Тарас Шевченко в сучасних субкультурах¹

Історії кожного народу є імена, які він свято береже у своїй пам'яті, з великою любов'ю та повагою передає з покоління в покоління. Є таке ім'я і у нашого народу — Тарас Шевченко. Не було і немає в Україні поета, який був би йому подібний.

У вересні — листопаді 2014 р. студенти першого курсу факультету інженерної механіки та пакувальної техніки Національного університету харчових технологій в рамках навчального курсу «Історія України» провели творче дослідження, присвячене 200-річчю з дня народження Т. Шевченка. Один із напрямів було визначено як «Образ Т. Г. Шевченка в житті сучасної молоді». Студенти сконцентрували свої зусилля на виявленні неklasичних зображень Кобзаря, трактуванні його поглядів сучасними митцями, роковому виконанні знаних творів поета і т.і.

¹ Тези доповіді було опубліковано у співавторстві з доц. О. З. Силкою у матеріалах наукової конференції: Климишин М. Тарас Шевченко в сучасних субкультурах / М. Климишин, О. Силка // 81 Міжнародна наукова конференція молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ ст.», 23–24 квітня 2015 р. – К., 2015. – Частина 4. – С. 35.

Образ Т. Шевченка, як символ боротьби за соціальну справедливість, отримав надзвичайного поширення у період Революції гідності 2013/2014 рр. Ми виявили чисельні портрети поета, цитати з його творів і зйомки їхнього декламування учасниками Майдану. Найбільш поширеними на відеоресурсах є поема «Кавказ» у виконанні Героя України Сергія Нігояна (1993–2014 рр.).

Другий пласт сучасного запиту на образ Т. Шевченка визначено як «Шевченко у субкультурі графіті». За час зими 2013–2014 рр. чи не кожне велике місто поповнювалося «своїм» Шевченком. Графіті, які ми зібрали (понад 20) є різними за виконанням, розміром, змістовим навантаженням. Найбільш розтиражованими є графіті у Миргороді Полтавської обл., Чернігові, Харкові, Кременчуці Полтавської обл., Києві, Вапнярці та в інших містах.

Але найбільше графіті з портретом Т. Шевченка було зроблено у Харкові. Художники працювали понад два тижні й витратили на малюнок більше 500 балончиків фарби. Портрет, запевняють митці, попри дощ та сніг триматиметься на стіні щонайменше десять років. Щоби виміряти розмір портрета, звичайної рулетки не вистачило, експертам довелося використовувати лазерну. Вимірювали графіті з даху. Малюнок вийшов майже 60 м заввишки і понад 10 м завширшки.

Третя категорія образу Шевченка — це своєрідне модернізування його постаті. Іншими словами, як виглядав би Т. Шевченко в сучасних умовах (Шевченко — учасник Майдану; самооборонець; сучасний чоловік; тинейджер тощо).

Четверту категорію ми умовно назвали «Т. Шевченко крізь роки». Тут представлені твори художників, які у своєрідній манері показали душу борця, бунтаря, людини, яка вміє і знає як обстояти свої переконання.

П'ята категорія — «Т. Шевченко: яким він може бути», представлена окремими результатами творчості сучасних українських митців — Ростислава Лужецького, Івана Семесюка, Богдани Серебрян та інших.

І остання, шоста категорія — це принти з образом Т. Шевченка.

У нашому дослідженні, як приклад, вони представлені на футболках.

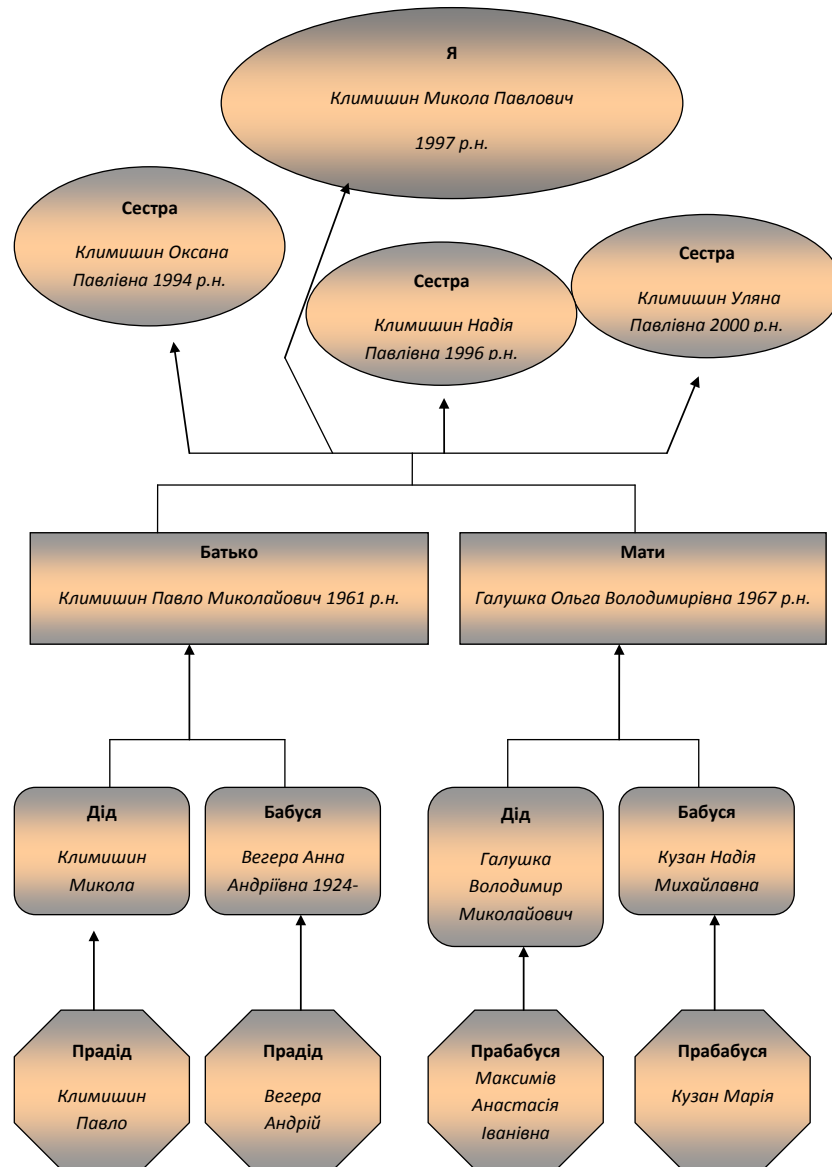
Проведене дослідження засвідчило факт, що Тарас Шевченко для України і в Україні житиме вічно. Образ нескореного і бунтівного українця був актуальним у XIX ст., у період національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., і сьогодні. Він, як ніколи, органічно злився зі своїм великим, нескореним народом і твердо ступає повсюдно у вільній державі підсвідомо і свідомо через уста кожного із мучеників нації незалежно від віку промовляє до кривдників:

...не втечете, і не сховаєтеся;
всюди Вас найде правда-мста;
а люде підстерезуть вас на тоте ж,
Уловлять і судить не будуть,
В кайдани туго окують,
В село на зрище приведуть... —

ОКРЕМІ ЗРАЗКИ РОДОВОДІВ СТУДЕНТІВ 1-го КУРСУ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Герої живі, доки про них пам'ятають:

Герой СРСР Михайло Сергійович Кузін²

Мій прадід — Михайло Сергійович Кузін народився у с. Глибокому Харківської губернії у 1910 р. у робітничій сім'ї. В їхній сім'ї було троє дітей — прадід був наймолодший, старшими були дві сестри, яких звали Маруся і Марія. Після закінчення робітничої школи у 1927 р. прадід пішов навчатись далі на агронома. Йому, за розповідями бабусі, дуже подобалось працювати на городі. Коли він був маленький, завжди допомагав батькам. У 1933 році він закінчив Харківський сільськогосподарський інститут за спеціальністю агроном і поїхав до себе в село працювати в колгоспі.

У 1938 р. одружився з моєю прабабусею Петруковою Марією Іванівною. У 1939 р. народився син — мій дід Юрій Михайлович Кузін. У колгоспі прадід пропрацював на посаді агронома до початку Великої Вітчизняної війни, яка розпочалася у 1941р.

У 1942 р. прадід пішов на війну. Брав участь у бойових діях у Білорусії, воював у Київській області, брав участь у форсуванні Дніпра восени 1943 року. Дуже ретельно вони готувалися до цієї переправи. Війська зосереджувались понад рікою впродовж всього берега над Дніпром. Збираючись в ударний кулак, ущільнюючись, полки готувались до вирішального штурму. Всі підступи до ріки противник встилав вогнем. Але розроблений план дій дав свої позитивні результати. Нашим військам вдалося форсувати Дніпро і перейти

² Тези доповіді було опубліковано у співавторстві з доц. О. З. Силкою у матеріалах наукової конференції: Бичков М. Герої живі, доки про них пам'ятають / М. Бичков, О. Силка // 81 Міжнародна наукова конференція молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді — вирішенню проблем харчування людства у XXI ст.», 23–24 квітня 2015 р. — К., 2015. — Частина 4. — С. 18.

у наступ. Але багато бійців потонуло. Це відбувалося вночі, але здавалося, що раптом день змінив ніч – було багато стрілянини, розривалися гармати і освітлювали всю ріку. Було страшно, але на той час (казала бабуса) він вже не відчував страху, він просто хотів швидше перемогти ворога. За проявлений героїзм, сміливість та самовідданість у захисті Батьківщини він був відзначений медаллю «Герой Радянського Союзу» на початку 1944 року. Тяжко був поранений; наслідком поранення була часткова втрата зору на ліве око та важке поранення правої ноги. Після одужання він так і не зміг повноцінно ходити, лише з паличкою. Прадід залишався на війні до самої перемоги і допомагав усім, що міг робити. Оскільки він погано ходив і бачив, він куховарив і це в нього добре виходило.

З розповідей бабусі я дізнався, що мій прадід дуже неохоче згадував про війну і дуже не любив розповідати, як він воював, які були запеклі бої, скільки товаришів та побратимів залишилось посеред полів похованими і, мабуть, не впізнані до цього часу. Він завжди з болем в очах розповідав про зруйновані міста, спалені села, голодних і безпритульних дітей, які залишалися без своїх батьків і жили де прийдеться. У нього був дуже гарний командир батальйону. В якій би місцевості проходили бої, він завжди намагався допомагати дітям чим міг, залишаючи про себе добру згадку. Кожного дня гармати гриміли на сотні кілометрів, міста і села клекотіли вуличними боями, мости, будівлі, храми злітали в повітря, поля навкруги вкривались тисячами свіжих окопів. Кров лилася рікою, а люди ходили в атаки по кільканадцять разів на добу.

З посмішкою на очах він розповідав як вони з солдатами вмивались. Вони розробили свій спосіб, з дерева. Трясли на себе густе, листате гілля, оббризкувались рясною рососою, свіжіючи на виду, насолоджуючись крилатим зеленим душем. Це давало всім бійцям силу і здоровий колір обличчя. Він дуже хотів, щоб швидше закінчилася ця страшна війна, і можна було б знову жити мирно: «Я боровся з німцями, бив їх і намагався швидше розбити їх і жити в мирних умовах».

Тільки коли Михайло Сергійович починав згадувати про Перемогу, на його обличчі з'являлась посмішка. Ця мить, коли радянські війська врешті-решт розгромили ворога, надихала його і надавала бажання жити і працювати далі, для майбутнього. Тоді прадід згадував, як зі сльозами на очах вони поздоровляли один одного цим найчарівнішим і ще не зовсім звичним для них словом. Яким безпечним, надійним, просторим зробився одразу світ. Вже смерть не загрожує тобі на кожному кроці, вже ти заворожений від ран і каліцтва, вже перед тобою відчинилися прекрасні брами в радісне, світле майбутнє. Таке велике сонце ще ніколи не світило тобі. Таке первісно-синє небо ще ніколи не височило над тобою. Така всеосяжна, всепроникаюча весна ще ніколи не йшла над землею. Кожним своїм стеблом, кожною випростаною гілкою вона посилає тобі свій зелений салют. Вкрай переповнені щастям, ми ще тоді погано розуміли що це насправді була велика перемога над Німеччиною.

Після Перемоги прадіду здавалося, що тепер все піде по-новому, що відтепер усі люди мусять керуватися в житті якимись зовсім іншими правилами, ніж досі.

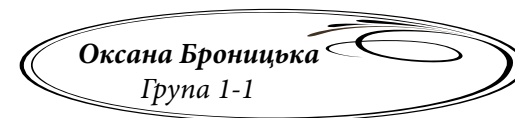
Як і мріяв, після закінчення війни Михайло Сергійович повернувся в рідне село і став відбудовувати його. Допомагали в селі всі один одному: хто хату допомагав лагодити, хто піч будував, хто паркани лагодив. Але, на жаль, багато односельців не повернулося у рідне село, залишилися жінки без чоловіків, а діти без батьків. Важкі були часи відбудови. Потрібно було налагоджувати і сільське господарство у колгоспі. Він почав займатись своєю улюбленою справою — вирощувати сільськогосподарські культури (пшеницю, ячмінь, кукурудзу). У своєму колгоспі прадід пропрацював до самої пенсії, та навіть і тоді продовжував виконувати обов'язки агронома. Пізніше почав працювати над вирощуванням нових сортів пшениці. Доля виявилася великодушною до нього, він, пройшовши майже всю війну, героїчно захищаючи рідну землю, залишився живий.

Нагороди Михайло Сергійович виймав лише на День Перемо-

ги 9 травня і ходив спочатку до сільської ради, а потім у місцеву школу, де розповідав учням не про війну, втрати, біль, а про різні буденні історії з життя своїх військових товаришів. Але завжди нагадував, щоб діти не забували про те, якою ціною було завойовано Перемогу, щоб діти цінували мирне життя. Для людини, яка щодня зустрічалася зі смертю, ховала загиблих товаришів, дуже важливо, щоб їхні справи задля встановлення миру на рідній землі пам'ятали, а головне — знали ціну Перемоги.

Медаль «Героя Радянського Союзу»

Мій прагід — повний кавалер ордена слави Олексій Васильович Бронницький

Одного разу далеко в полі за селом Гардишівкою Андрушівського району приземлився літачок «кукурудзник». Здавалося, жодною людини в селі не лишилося — і старе, і мале бігло, щоб побачити оте диво. Попереду всіх 16-річний Олексій. Серце, здавалося, вискочить із грудей, та він біг, щоб першим торкнутися літака, перемовитися з льотчиком хоча б словом.

Добіг таки першим, але так важко дихав, що всі заготовлені слова немовби проковтнув. Пілот, напевне, зрозумів стан хлопця, потис йому руку, і це бачили всі, хто нагодився на ту мить. Може, отой дужий потиск і заронив у душу юнака, сина колгоспного бухгалтера, ще зовсім неспілу мрію: «Літати!».

9 червня 1941 р. Олексія Бронницького призвали до лав Збройних сил. Коли працівник військкомату, старший лейтенант коротко запитав: «У піхоту чи артилерію?», юнак, хвилюючись, підніс руку під стелю. Це був красномовний жест. Лейтенант, переглянувши документи хлопця і сказав: «Пошлемо тебе до школи повітряних стрільців-радистів...».

Звістка про напад фашистської Німеччини застала Олексія в Кутаїсі, у військовій школі. Курс навчання освоїв він на відмінно, і в грудні був направлений на Західний фронт.

Через рік, захищаючи Ленінград, стрілець-радист пікірувального бомбардувальника Олексій Броніцький дістав перше бойове хрещення. Більше 150 бойових і 50 розвідувальних вильотів здійснив старшина Броніцький. Особисто збив три мессершмітти. Стрибав з палаючого літака, був поранений, та щоразу повертався на свій аеродром.

У січні 1944 р., коли Ленінградський фронт перейшов у наступ, екіпаж літака, в складі якого був і Броніцький, бомбив передній край противника. «Наробили добрячого

глуму», — пригадував Олексій Васильович. Та коли поверталися назад, ще не набравши висоти, були обстріляні ворожими зенітками. Бомбардувальник упав на землю. Капітан Борисов, який керував ланкою, привіз у полк скорботну звістку: льотчик Валентин Самохвалов, штурман Олександр Іллін і стрілець-радист Олексій Броніцький загинули.

Тільки-но піхотинці встигли відтягнути тіла льотчиків від розбитого бомбардувальника, як вибухнули баки з паливом. І раптом котрийсь сержант припав до грудей одного з льотчиків: «Здається, ще живий! Негайно до госпіталю!». То був Олексій Броніцький.

Він одужував повільно, але впевнено. Настав день, коли зміг написати листа до рідного полку: «Я тут, заберіть мене». Там, у полку, в квітні 1944 р. йому вручили орден Слави. Потім, коли вже воював на 3-му Білоруському фронті, до цієї нагороди додалася ще одна — Орден Слави другого ступеня, згодом і Орден Слави першого ступеня та Вітчизняної війни.

Кінчав війну у Східній Пруссії. Він дивився у відчинені навісті двері залізничної теплушки, радів сліпучому сонцю, квітам, усмішкам жінок і дітей, що махали їм услід, такі щасливі! І йому

ставало добре від усвідомлення того, що в оцій всенародній тріумфальній радісній є і часточка його заслуги.

Мої пращури Броніцький Олексій Васильович і Броніцька Казимира Степанівна (дівоче прізвище Круківська) мали 2 сина і доньку: Валерій (25.10.1949 р. н.) має 2 синів Костянтина (три сина і 4 доньки) і Віталія (донька); Віталій (29.06.1952 р. н.) має сина Олексія (донька) і дочку Ольгу (дітей немає); Валентина (12.12.1964 р. н.) має 2 доньок. Загалом мають 3 дітей, 6 внуків, 9 правнуків.

Кожний рік до 9 травня Валентині (дочці мого прадіда) надсилають листа з Андрушівки (де встановлено йому пам'ятник), у якому вітають зі святом і запрошують на святкування Дня Перемоги в Андрушівці. Валентина їздить щороку, а ми телефонуємо і вітаємо їх, оскільки не маємо можливості щороку приїжджати, а якщо приїжджаємо, то йдемо до Алеї слави.

Фалеристика в моїй родині

Є така спеціальна історична дисципліна — фалеристика. Предметом її вивчення є історія орденів, медалей, значків і будь-яких нагрудних знаків. Так от, мої пращури — Куличевський Петро Никодимович (29.08.1918–08.04.1981 рр.) та Куличевська Галина Федорівна (09.10.1918–25.03.2004 рр.) залишили нам значну кількість орденів та медалей, які отримали вони як під час військових дій на фронтах Другої світової війни, так і на честь святкування ювілейних дат.

Отже, мій дідусь П. Н. Куличевський пішов на строкову службу до лав Червоної армії у 1939 р., а вже на фронт 22 червня 1941 р. Усю війну пройшов у званні рядового, служив шофером вантажної машини адміністративно-господарської частини Управління 48-ої дивізії. 12 березня 1944 р. приказом по 48-й стрілецькій Ропщинській червонознаменній дивізії ім. М. І. Калініна він був нагороджений медаллю «За відвагу». У нагородному листі було зазначено наступне: «С начала боевых операций, т.е. с 14 января 1944 г. тов. Куличевский ежедневно доставляет продукты питания и горячую пищу на КП дивизии, проявляет исключительную заботу о своевременной доставке, показывает пример мужества вождения автомашины и сбережения боевой техники. Его машина в течение января и февраля месяца прошла 11 тысяч километров, сэкономлено 110 кг горючего, не было слу-

чая аварии и поломок. Машина содержится только в отличном состоянии.

Тов. Куличевский ежедневно два раза доставляет пищу на КП через реку Нарва, неоднократно находился под ураганным огнем противника, всегда умело выводил свою машину и сам лично организовывал вывод других машин из зоны обстрела.

С марта на переправе через р. Нарва прямым попаданием снаряда в автомашину был убит шофер, в силу этого организовалось скопление автомашин наших частей. Тов. Куличевский показывая пример храброго мужества, лично подбитую машину вывел из зоны обстрела, освободив дорогу от скопления машин».

До медалі «За відвагу» у дідуся уже були: медаль «За оборону Києва» та медаль «За оборону Ленінграда».

Після війни колекцію відзнак поповнили медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Двадцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Тридцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та багато інших.

Бабуся, Галина Федорівна Куличевська (Неклюдова) теж залишила нам свою колекцію нагород. На початку війни їй виповнилося 23 роки. Після того, як Київ захопили німці, вона разом зі своєю мамою та трирічною донечкою змушена була тікати з міста. Усю війну пройшла у партизанському загоні «Іскра». За бойові та трудові подвиги бабуся була нагороджена Орденом «Вітчизняної війни» II ступеня, медаллю «За перемогу над Німеччиною», «Двадцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Тридцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та

іншими. Медаль «Партизану Вітчизняної війни» II ступеня Галині Федорівні була вручена у 1950 р. на засіданні Відділу обліку та реєстрації нагороджених при Секретаріаті Президії Верховної Ради УРСР.

І вже у часи незалежної України моя бабуся Указом Президента України Леоніда Кучми від 14 жовтня 1999 р. була нагороджена орденом «За мужність». Потім були ювілейна медаль «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.», медаль «Захиснику Вітчизни», пам'ятний знак «50 років визволення України» та нагрудний знак «Партизан України 1941-1945 рр.».

Усі нагороди дідуся та бабусі є нашими сімейними реліквіями, до кожної з нагород є відповідні документи. У нашій родині свято бережуть пам'ять про наших близьких, цінуючи їхні подвиги заради життя майбутніх поколінь, тобто нас, їхніх онуків та правнуків.

ІЗ СІМЕЙНИХ АРХІВІВ СТУДЕНТІВ 1-го КУРСУ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Науково-дослідницька діяльність студентів 1 курсу факультету інженерної механіки та пакувальної техніки Національного університету харчових технологій у 2014–2015 навчальному році.....	3
Цяпкало Р. Чуття єдиної родини.....	6
Шемідько Д. Ми всі українці.....	8
Грищенко В. Зруйнована доля.....	9
Ващенко С. Вшановуючи, пам'ятаємо: генерал А. П. Пилипенко.....	11
Піщана Ю. Я пишаюсь своїми пращурами.....	13
Климишин М. Тарас Шевченко в сучасних субкультурах.....	16
Окремі зразки родоводів студентів 1-го курсу Національного університету харчових технологій.....	19
Бичков М. Герої живі, доки про них пам'ятають: Герой СРСР Михайло Сергійович Кузін.....	21
Броницька О. Мій прадід — повний кавалер Ордена Слави Олексій Васильович Броницький.....	25
Кузьменко О. Фалеристка в моїй родині.....	28
Із сімейних архівів студентів 1-го курсу Національного університету харчових технологій.....	31

Наукове видання

**ЗБІРНИК НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ
СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ**

ФАКУЛЬТЕТУ ІНЖЕНЕРНОЇ МЕХАНІКИ ТА ПАКУВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
З ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Науковий редактор — Науменко Н. В.

Підписано до друку 01.08.2015. Формат 60х84 /16.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк цифровий.
Тираж 50 пр. Ум-друк. арк. 1,15

Видавець ФОП Гордієнко Є.І.

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 4518 від 04.04.2011 р.

Україна, 18000, м. Черкаси

тел./факс: (0472) 56-56-12, (067) 444-28-94

e-mail: book.druk@gmail.com